

Camins rals de Guardiola de Berguedà

Guardiola de Berguedà

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: Plaça de l'Ajuntament núm. 03. 08694 (Guardiola de Berguedà)
Emplaçament
Alçada: Al barri de l'Hostalnou. Plaça de l'Ajuntament núm.03
725,7

Coordenades:

Latitud: 42.2332
Longitud: 1.8792
UTM Est (X): 407517
UTM Nord (Y): 4676277

Classificació

Número de fitxa 08099-203
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Obra civil
Estil / època: Popular
Segle XI-XX
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: Alguns trams conservats són del Collet fins al límit del terme, el tram de Coll de Jou, alguns trams damunt de Gréixer. El camí de Sant Llorenç es manté en bon estat i el de Gavarrós i Brocà també
Protecció Legal
Observacions protecció: Decret legislatiu 2/2003.de la llei municipal i Llei estatal 3/1995
Accés Fàcil
Ús actual: Productiu
Titularitat Pública
Titular: Ajuntament de Guardiola Plaça de l'Ajuntament, 3. 08694 (Guardiola de Berguedà)
Autoria de la fitxa Pere Cascante i Torrella

Descripció

Camins rals de Guardiola que comunicaven el municipi. El camí de Berga es conserva en nombrosos trams des de la central del Collet fins al límit sud del municipi tocant amb la Nou. Es pot resseguir completament en un tram de més de 2 Km amb restes d'empedrat de còdols i murs de contenció. A la zona del collet el camí s'ha perdut però creuava pel pont vell de Guardiola per sota del castell i passava per la riba dreta del Llobregat seguint el traçat de l'actual C-16. A Guardiola el camí passava per Cal Frare i Reboll fins a creuar el Bastareny per damunt del pont de les dues sors o pont de Tarradellas a Bagà. Aquest camí passava dins del nucli de Bagà amb les entrades i sortides a la vila formant carreteres entre els camps i enfilava cap als passos de Coll de Jou i coll del pendís seguint la traça del riu Gréixer. Passat l'estret de Malgrat el camí anava creuant el riu pels pont de "Malgrau" a Bagà, cal Tinent i pont de Sant Nazari a Gréixer. En aquest punt el camí tenia una bifurcació. El que anava a Gréixer i pujava al coll d'Escriu i font del faig per creuar el coll del Pendís (actual gr.107) i el que anava seguint el riu Hospitalet passant per sota Millarès amb ramals per anar a Millarès i a Hospitalet. Un cop aquí ascendia cap a Roca Sança, altar del mila i Coll de Jou. En aquest tram entre Roca Sança i coll de Jou es conserven trams encara Empedrats. Un altre camí important és el que de Cal Frare pujava a Sant Llorenç per l'obaga amb trams empedrats amb còdols de riu i trencaaigües i d'aquí es dirigia al Vilar i Llenes. De Guardiola en sortia el camí que anava a Brocà i a Sant marc amb trams empedrats i restes de Carreres a Brocà. De Brocà sortia el camí de la Pobla passant per Cavallera, Cal Companyó i Vilella. Passada la casa de L'espelt el camí creuava el Riutort per un pont medieval a l'alçada del molí de l'Espelt per continuar a la Pobla de Lillet. En aquest indret hi havia un ramal que pujava a Gavarrós i clot del Forn. Aquest camí encara es pot resseguir una part. De la Caseta en pujava el camí de la Roca Gavarret i Pardinella passant pel collet e Trevanoses que enfilava a pla d'Erols Erols i Rus. També en sortia el camí de Gavarrós per Masaners i ascendia cap al clot del Forn i coll de Pal. Altres camins secundaris eren de l'Estret a la Coma, pla de l'Arca i coll del vent. A Brocà hi havia camins que comunicaven amb les diverses cases i sant Marc. Finalment el camí de Saldes sortia del Collet d'Eina i pujava cap a Maçaners pel costat de la riera de Saldes per sota els Castellots i torrent de Riaup on hi havia una bifurcació per anar a Riaup, torre de Foix i el Jou

Història

Els camins rals han estat des de sempre importants vies de comunicació. El principal eix viari era el camí de Berga a Bagà del que ja hem comentat que en conserven alguns trams amb paviment de còdols. Aquest camí ens apareix ja en la documentació més antiga del monestir de Sant Llorenç prop Bagà i és molt provable que ja existís des de l'època romana com a via d'accés a la zona de pastures i explotació de minerals. No serà fins al segle X i XI quant a través de les fundacions dels monestirs de Sant Llorenç, la xarxa viària es fa més patent i es comencen a construir nous camins que enllacen les poblacions, terres i alous que es van formalitzant. En la documentació de Sant Llorenç ja esmenta els passos de Pendís i de Coll de Jou. Referent el primer, Bolòs i pagès analitzen les afrontacions de les terres del molí de Greixer. De la via principal s'anomenava "strata" i corresponia sens dubte al camí de Berga a Bagà i Coll de Jou que connectava amb la "strata Francisca" o via ceretana que transcorria per la vall del Segre i el coll de la Perxa. A mitjans del segle XII es bastiran hospitalets als colls importants com serien el de Pimorent, la Perxa i el de Hospitalet de Rocasança més amunt de Gréixer. Per salvar les aigües dels rius i es construïren ponts. El pont vell de Guardiola en seria un dels més remarcables, però també en tindríem a Vilella (Bagà) Gréixer, cal Tinent. Aquests ponts en documents posteriors al segle XI i XII apareixeran sovint esmentats La via del Llobregat ens surt també citada en les afrontacions de les Llenes amb el Llobregat. Altres vies secundàries

serien la via de Brocà, la de Gavarrós la de La Pobla de Lillet. Aquestes vies servien per enllaçar nuclis habitats, alous. En el cas de Gavarrós s'esmenta el port de Gavarrós que també corresponia a un pas per passar a Cerdanya. Aquest, però era més important per al bestiar i la transhumància.. En temps de la baronia de Pinós, la documentació d'aquests camins és freqüent i nombrosa . Del camí de coll de jou se sap que el 1356 en volien arreglar el "tarter" i el 1454 "feren adobar el camí de Grau de Palau". Es tractava de trams complexos on les "tarteres" eren les parts altes del camí situades a més de 1600 metres d'alçada on la neu i el glaç el malmetien. De fet en aquests llocs s'hi esmenta el verb "apel·lar" o treure la neu. Per a les tasques de manteniment hi havia els obrers o "terrallons". Els ponts també apareixen esmentats sovint. A tall d'exemple ens surt esmentat el pont de Greixa. Es referiria o bé al de Cal Tinent o el de Sant Nazari. El manteniment dels ponts i camins anava a càrrec dels barons de Pinós però també hi havia altres universitats com la de Berga " el 30 de juliol de 1335, dos homes de Berga es comprometeren amb els cònsols de Bagà, adobar pel preu de 47 lliures des de la data de Tots sants el camí de Es tracta de l'ampliació del camí amb una cana de Montpeller que era la mida estàndard d'un camí. També trobem documents de la universitat de Puigcerdà per adobar el camí de l'escala de Gréixer. Aquesta zona deuria ser molt vulnerable a les destruccions degut a les fortes avingudes i el pas enmig d'un estret (estret de Malgrau o grau de Palau). Dels ponts es fa esment d'una palanca a "Mescles aygues" per arreglar-la. El mescles aigües correspondria a l'aiguabarreig del Bastareny amb el Llobregat . Sobre els impostos dels camins hi havia el de "barra" que s'aplicava a tothom que passava pels vials i. solien estar als ponts, especialment el de Guardiola i el de Bagà. Amb tot hi havia qui estava exempt d'aquests impostos. D'impostos també hi havia de passatges del bestiar i de les herbes i encara també n'hem trobat un referent a la sal Posteriorment i al llarg de l'època moderna els camins ens surten esmentats indirectament en documents de transacció escriptures, notariais. A principi de segle XIX. C.A. Torres en fa descripció en el seu llibre de "Pirineu Català. Bergadà. Valls altes del Llobregat" i datat de 1905.

Bibliografia

AYMANI I DOMINGO, G (2002). Els molins hidraulics de la vall del Bastereny.Exemples d'una activitat preindustrial desapareguda Associació Medieval de Bagà.BOLÓS MASCLANS, J; PAGÈS(1986). El monestir de Sant Llorenç prop Bagà. Artestudi. Barcelona p- 120.BOLÓS MASCLANS, JORDI; NUET I BADIA, JOSEP (1983).Els molins fariners. Ketres Editora. S.A. Barcelona.CABALLE CANTALAPIEDRA, FRANCESC (2009). Les empremtes del camí ral de Bagà. Associació Medieval de Bagà. CAIXAL MATA, ALVAR (2006). "Els ponts, testimonis de transformacions històriques al Berguedà" a Erol núm.85. CASCANTE I TORRELLA, PERE (2004). "Patrimoni arquitectònic". A Erol. Suplement núm. 3 SERRA i VILARÓ, J (1987). Baronies de Pinós i Mataplana.Vol II. P. 143-154.

